

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปตามความทันสมัยของเทคโนโลยี ทำให้รูปแบบของการกระทำความผิดมีการพัฒนาไปจากเดิมที่กระทำความผิดในลักษณะอาชญากรรมธรรมดา (Street crime) หรืออาชญากรรมพื้นฐาน เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่มีอยู่ในทุกสังคม กลายรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น มีการนำลักษณะของการประกอบธุรกิจ หรือเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ มาผสมผสานกับการกระทำความผิดจนยากในการบังคับใช้กฎหมาย และส่วนใหญ่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ใช้โอกาสจากการประกอบอาชีพ หรือใช้ช่องทางในตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิด และบางครั้งก็มีการดำเนินงานเป็นเครือข่ายเกี่ยวพันกันหลายประการ ในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมในลักษณะนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกัน อาทิ อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White collar crime) อาชญากรรมทางธุรกิจ (Business crime) อาชญากรรมทางการพาณิชย์ (Commercial crime) อาชญากรรมที่เกิดจากหน่วยงานธุรกิจเอกชน (Corporate crime) องค์กรอาชญากรรม (Organized crime) และอาชญากรรมที่อาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพ (Occupation crime) การประกอบอาชญากรรมดังกล่าวล้วนมีความหมายทำนองเดียวกันคือการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ จึงเรียกอชญากรรมในลักษณะนี้ว่า “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” (Economic crime) เพราะเป็นการกระทำความผิดโดยใช้ช่องทางธุรกิจและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ในอดีตนักอาชญวิทยา นักสังคมวิทยาและนักกฎหมายมีแนวคิดว่าสาเหตุและการประกอบอาชญากรรมมาจากความยากจน ต่อมาเมื่อสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงไป การประกอบอาชญากรรมก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งในต้นศตวรรษที่ 19 แนวคิดได้เปลี่ยนไป สืบเนื่องมาจากประมาณ ค.ศ. 1927 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการประกอบอาชญากรรมในแวดวงธุรกิจการค้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับเช็ค การปลอมแปลงเอกสารทางการเงิน การฉ้อโกงทางการค้า ฯลฯ เป็นต้น ความผิดเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก ประกอบกับกฎหมายในสมัยนั้นยังไม่มี การควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจมากนัก และในช่วงที่สถานะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างร้ายแรงทั่วประเทศสหรัฐอเมริกานี้เอง ได้มีนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงในขณะนั้นคือ Edwin H. Sutherland ได้ทำการศึกษาถึงอาชญากรรมที่กระทำลงโดยผู้มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม อาศัยโอกาสที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่นั้นกระทำความผิด และเรียกอาชญากรรมประเภทนี้ว่า "White - Collar Crime" (อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว) (Edwin H. Sutherland, 1961 : 26) โดย Sutherland ได้โจมตีความคิดของนักอาชญาวิทยารุ่นก่อนๆซึ่งมีความเชื่อว่าอาชญากรรม เป็นผลมาจากความยากจนและสถานะทางสังคม และข้อวิพากษ์ของ Sutherland เน้นความล้มเหลวของสังคมในการดำเนินการกับอาชญากรคอเชิ้ตขาว โดยชี้ให้เห็นว่าอาชญากรประเภทนี้มักจะมีอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ จึงเป็นการยากที่จะบังคับใช้กฎหมาย จึงนิยามคำว่าอาชญากรรมคอเชิ้ตขาว (White Collar Crime) ให้หมายถึง อาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลมีสถานะทางสังคมระดับสูง และเป็นที่ยศพนับถือ โดยอาศัยโอกาส หรืออาชีพของตนในการกระทำผิด ซึ่งเน้นการศึกษาเฉพาะในส่วนของบทบาททางสังคมของผู้กระทำผิด (Ellen S. Podgor, 1993 : 1-2) ต่อมาแนวคิดของ Sutherland ถูกโต้แย้งว่าคำนิยามดังกล่าว เกิดจากมุมมองเฉพาะในตัวแบบอาชญาวิทยา (Criminology) ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่ถูกต้องนัก เพราะจำกัดขอบเขตของผู้กระทำผิด โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานในทางสังคมและทางเศรษฐกิจของตัวผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ เช่น พิจารณาเฉพาะพื้นฐานครอบครัว และความระดับร่ำรวยของบุคคลคนนั้น ซึ่งในทางข้อเท็จจริงแล้ว บุคคลที่กระทำผิดนั้น ไม่ได้เป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางครอบครัวที่ดี หรือเป็นผู้มีฐานะร่ำรวยเสมอไปและ ผู้กระทำผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจก็ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีอำนาจบริหารในองค์กรนั้น เท่านั้น (ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, 2553, www.bloggang.com/viewblog.php?id=jurisprudence&date=27-08-2008&group=2&gblog=48)

แนวโน้มความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินในปัจจุบันมีรูปแบบการกระทำความผิดที่ซับซ้อนมากขึ้นและได้พัฒนารูปแบบจากการประกอบอาชญากรรมโดยปัจเจกบุคคล มาเป็นลักษณะขององค์กรอาชญากรรมและมีลักษณะข้ามชาติ การปกปิดหรือทำลายพยานหลักฐานสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว มีการใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและเครื่องมือทางการเงินในการกระทำความผิดมากขึ้นโดยใช้ประโยชน์จากเว็บไซต์หรือระบบอินเทอร์เน็ตและช่องทางของระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-payment) และใช้ตัวแทนอำพรางในการทำธุรกรรมซึ่งตรวจสอบได้ยาก นอกจากนี้ ยังมีการโอนย้ายถ่ายเททรัพย์สิน โดยผ่านกระบวนการ

ฟอกเงิน ทำการแปรสภาพเงินและอำพรางที่มาเพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกกฎหมายและนำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นต้นทุนในการกระทำคามผิดและขยายเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม ทำให้ยากการตรวจสอบร่องรอยทางการเงินเพื่อขยายผลและดำเนินการกับผู้บงการหรือหัวหน้าองค์กร แนวโน้มรูปแบบการกระทำคามผิดดังกล่าวทำให้ยากแก่การบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีเพื่อลงโทษผู้กระทำคามผิด ส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินทวีความรุนแรงมากขึ้นและนับเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อความสงบสุขและสวัสดิภาพของประชาชน เป็นบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศและเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการพัฒนาสังคม

ประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจกับปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างชัดเจนในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 2540 หรือวิกฤตต้มยำกุ้งที่มีการทุจริตทั้งในธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนหลายแห่ง โดยถึงขนาดที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงิน (The Financial Institutions Development Fund หรือ FIDF) ต้องเข้าไปช่วยเหลือเพื่อแก้ไขระบบสถาบันการเงิน โดยใช้เงินเป็นจำนวนประมาณ 1.44 ล้านล้านบาท ตัวอย่างคดีในช่วงนี้ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินและระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ กรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (BBC) กรณีคดีทุจริตธนาคารกรุงไทย กรณี 56 ไฟแนนซ์ปิดกิจการ และหลังจากนั้นเมื่อประเทศอยู่ในสภาพความตกต่ำทางเศรษฐกิจและสังคม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ๆ ก็ได้เกิดขึ้นโดยมีรูปแบบที่หลากหลายและมีพัฒนาการที่ซับซ้อนมากขึ้น แยกไปตามวัตถุประสงค์และประเภทของเหยื่อที่ถูกหลอกลวง โดยคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นและมีความเสียหายมหาศาล แยกเป็นประเภทคามผิด ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน อาทิ คดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ (BBC) คดีธนาคารมหานคร คดีธนาคารกรุงไทย ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ อาทิ คดีนายสอง วัชรศรีโรจน์ คดี TPJPL คดีเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลวงใน ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน อาทิ การร่วมลงทุนในธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน (แซร์บลิสเซอร์) แซร์ลูกโซ่ที่อาศัยการเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา แซร์ลอตเตอร์รี่ คดีแซร์ลูกโซ่ข้ามชาติ แซร์เหมืองทองคำ แซร์ลูกโซ่น้ำหอม คดีประธานสหกรณ์จุฬาฯ หลอกให้ร่วมลงทุน และความผิดเกี่ยวกับการขายตรงหรือแซร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงในธุรกิจขายตรง อาทิ คดีกรีนเพลนเน็ต 108 คอร์ปอเรชั่น จำกัด คดีแซร์ข้าวสาร คดีแซร์ลูกโซ่ข้ามชาติ คดีแซร์ยูฟีน บริษัท เวลท์เอเวอร์ จำกัด (ชินแส โฆกุน) เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าวจะต้องใช้กฎหมายหลายฉบับทั้งกฎหมายที่กำหนดฐานความผิดและกฎหมายพิเศษอื่นซึ่งมีความสัมพันธ์กับกระบวนการพิจารณาความและยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายหลายประการ กล่าวคือ

- คดีความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย ตรวจพบว่า สถาบันการเงินหลายแห่งมีการปล่อยสินเชื่อหละหลวม ความผิดส่วนใหญ่มาจากการขาดหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร มีการทุจริตของผู้บริหารสถาบันการเงินจำนวนมากและมีการดำเนินคดีกับผู้บริหารสถาบันการเงินจำนวนมากหลายคดี รวมมูลค่าทรัพย์สินที่ฟ้องกว่า 50,000 กว่าล้านบาท แต่ผลการดำเนินคดีที่ประสบความสำเร็จ จนทำให้ผู้บริหารสถาบันการเงินถูกจำคุกมีจำนวนไม่ถึง 10% ของจำนวนคดีทั้งหมด สาเหตุของการดำเนินคดีล้มเหลวมีหลายสาเหตุ เช่น บทบัญญัติกฎหมายที่กำกับควบคุมสถาบันการเงินยังไม่รัดกุมเพียงพอ การพบการกระทำความผิดล่าช้า ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐาน ปัญหาการตีความทางกฎหมายคำว่า "ทุจริต" ของนักกฎหมายยังไม่ตรงกัน นอกจากนี้พบว่า ในการดำเนินคดีในตลาดเงินยังมีปัญหาความร่วมมือและการประสานงานระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งหมายถึง ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และปัญหาการทับซ้อนของบทบาทภารกิจและโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมที่บังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (วิระชาติ ศรีบุญมา , 2555 : 9) นอกจากนี้ ส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำความผิดจะทำการฟอกเงิน โดยการโอนเงินหรือโยกย้ายทรัพย์สินด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การโอนเงินไปยังต่างประเทศ การจัดตั้งบริษัทในดินแดนที่ปลอดภาษี (Tax Haven) การใช้ตัวแทนหรือนอมินีในเปิดบริษัทเพื่อไซฟอนเงิน (Money Siphoning) ทำให้การดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินกระทำได้ยาก ต้องใช้กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา ซึ่งมีข้อจำกัดว่าจำเป็นต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีก่อนว่าเป็นผู้กระทำความผิดจึงจะดำเนินการริบทรัพย์สินในต่างประเทศได้

- คดีความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่เกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์ พบปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายหลายประการ กล่าวคือ มีปัญหาการพิสูจน์ความผิด เนื่องจากบทบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการซื้อขายหลักทรัพย์ในเจตนาพิเศษประกอบด้วย จึงเป็นการยากที่โจทก์จะทำการพิสูจน์การกระทำของจำเลยได้ครบถ้วนว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดตามหลักที่ว่า โจทก์เป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจแก่ศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง โดยต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และโจทก์จะต้องทำการพิสูจน์ในระดับที่แสดงให้ศาลเห็นได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงโดยปราศจากข้อสงสัย (proof beyond reasonable doubt) ศาลจึงจะลงโทษจำเลยได้ โดยเฉพาะการพิสูจน์ความสัมพันธ์ของผู้กระทำผิดว่ามีส่วนร่วมรู้เห็นหรือตกลงกันกระทำความผิด การพิสูจน์มูลเหตุหรือแรงจูงใจที่มีผลให้นักลงทุนเข้ามาซื้อหรือขายหลักทรัพย์ การพิสูจน์ความเปลี่ยนแปลงหรือสภาพการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ที่มีความผิดปกติซึ่งเป็น

องค์ประกอบของความผิด นอกจากนั้น ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ รวมทั้งเป็นผู้วางแผนและกำหนดกลไกราคาหลักทรัพย์และครอบครองพยานหลักฐานเกือบทั้งหมด จึงมีความยากในการแสวงหาพยานหลักฐานและการพิสูจน์ความผิด ส่วนใหญ่พยานหลักฐานที่มีจะเป็นพยานแวดล้อม ไม่ใช่พยานโดยตรง อีกทั้งกระบวนการในการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นกระบวนการทางเทคนิคที่มีความสลับซับซ้อนและยุ่งยาก ในการดำเนินการจึงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์มากพอสมควร ดังนั้น ในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่งคดีเล็กน้อยด้วยการเปรียบเทียบคดีที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามกฎหมายหลักทรัพย์ ส่วนในการดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด จึงมักปรากฏอยู่เพียงในชั้นการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือหากสำนวนไปถึงอัยการก็มักจะมีคำสั่งไม่ฟ้องเป็นส่วนใหญ่ บางกรณีที่มีการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ปรากฏเป็นข่าวในสื่อต่าง ๆ แต่ในภายหลังกลับไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องสงสัยได้ และยังพบปัญหาการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง นอกจากนั้น การบังคับใช้กฎหมายในความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ก่อนที่จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 จะเน้นด้านการลงโทษทางอาญาเพียงด้านเดียว ยังขาดมาตรการทางแพ่งหรือมาตรการอื่นเป็นทางเลือก เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบังคับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด รวมทั้งขาดมาตรการที่จะเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำความผิด

- คดีแชร์ลูกโซ่หรือการฉ้อโกงประชาชนพบว่า ในการดำเนินคดีแชร์ลูกโซ่ที่ผ่านมามีปัญหาอุปสรรคในหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านตัวบทกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงรูปแบบการหลอกลวงรูปแบบใหม่ ๆ ปัญหาเรื่องอัตราโทษที่ยังข้งน้อยเกินไปเมื่อเทียบกับความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงปัญหาการบังคับโทษกับนิติบุคคลที่กระทำความผิด อีกทั้งในการร้องทุกข์กล่าวโทษโดยทั่วไปมักไม่ปรากฏตัวผู้เสียหายที่ชัดเจน ผู้เสียหายบางคนทราบดีว่าเป็นการหลอกลวง แต่ด้วยความโลภ จึงเสี่ยงนำเงินไปลงทุนและเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น จึงเข้าร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่ความผิดจะปรากฏขึ้นภายหลังที่ผู้ร่วมลงทุนไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนตามที่โฆษณาชักชวน และผู้กระทำความผิดหลบหนีไปพร้อมกับเงิน ทำให้ยากต่อการติดตามเงินและทรัพย์สินและพบปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากผู้เสียหายมักกลัวว่าตนจะไม่ได้เงินต้นและรับผลประโยชน์ของตนคืนจากการร่วมลงทุนในธุรกิจแชร์ลูกโซ่ จึงไม่ให้ความร่วมมือด้านข้อมูลต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ประกอบกับคดีประเภทนี้มีแนวโน้มที่กระทำในรูปแบบของนิติบุคคลมากขึ้น โดยการเปิดบริษัทบังหน้าและการเช่าสถานที่ประกอบการ กระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินโดยผ่านกระบวนการฟอกเงิน และการใช้เทคโนโลยีในการกระทำความผิดมากขึ้น มีการใช้ช่องทางสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายและทำลายพยานหลักฐานจึงสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว นอกจากนั้น ยังพบว่ามีปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดี เนื่องจากมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ในบางคดีมีผู้เสียหายมากกว่า 1,000 คน ทำให้ต้องสอบปากคำพยานผู้เสียหายและพยานเป็นจำนวนมาก ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า

- คดีความผิดตามกฎหมายขายตรง ในความผิดฐานระดมเครือข่ายโดยมิชอบหรือแชร์ลูกโซ่ที่แอบแฝงการขายตรงที่เป็นการแอบแฝงในธุรกิจที่ถูกกฎหมายและทำแผนการตลาดที่ซับซ้อนเพื่อกระทำการฉ้อโกงประชาชน พบปัญหาเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบเป็นความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ เนื่องจากในการดำเนินคดีธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรง มักจะเกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมากมีทั้งเอกสารประกอบการสมัครเป็นสมาชิกหรือสมัครเข้าร่วมลงทุน เอกสารทางการบัญชี หลักฐานการเป็นสมาชิกและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานต้องใช้เวลาานที่จะคัดแยกเอกสารและต้องใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งมีการทำลายพยานหลักฐานอย่างรวดเร็วและยังพบปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐานที่ผู้เสียหายส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะเหตุที่ตนเป็นผู้เสียหายจากการถูกหลอกลวง จนทำให้เสียทรัพย์สินไป จึงมีความหวังที่จะได้เงินคืน และสาเหตุของการไม่ให้ความร่วมมือ สืบเนื่องมาจากตัวผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อ อาจมีสถานะเป็นผู้กระทำความผิดด้วย เพราะอาจเป็นผู้ชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมในธุรกิจแชร์ลูกโซ่แอบแฝงการขายตรงด้วย เช่น การเป็นแม่ทิม หรือหัวหน้าสาย ซึ่งเป็นลักษณะของแชร์ลูกโซ่มักจะใช้เหยื่อไปล่อเหยื่อมาอีกทีหนึ่ง จึงเกรงว่าตนจะตกเป็นผู้ต้องหาด้วย ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานทำได้ยากขึ้น นอกจากนั้น การดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากไม่เข้าข่ายเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน จึงทำให้ไม่สามารถบังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายต่างส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีประชาชนจำนวนมากได้รับความเสียหาย ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการปราบปราม แต่สิ่งที่เป็นปัญหาในปัจจุบันคือ คดีส่วนใหญ่ รัฐไม่สามารถดำเนินคดีอาญากับตัวการสำคัญหรือผู้บงการขององค์กรได้ เนื่องมาจากการขาดพยานหลักฐานที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเพียงพอในการนำเข้าสู่

ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม สาเหตุหลักมาจากพยานหลักฐานที่จะใช้พิสูจน์ความผิดจำเลย ส่วนใหญ่มักอยู่กับฝ่ายผู้กระทำความผิด และถูกปกปิดซ่อนเร้นและรักษาความลับไว้เป็นอย่างดี เพราะกระทำโดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ ความเฉลียวฉลาดมากกว่าอาชญากรทั่วไป รวมทั้งมีการร่วมมือในการกระทำความผิดและปกปิดความผิดเป็นอย่างดี การแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมการเงินจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา แต่เนื่องจากพยานหลักฐานในความผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินส่วนใหญ่เป็นพยานแวดล้อมกรณี คือเป็นพยานหลักฐานที่มุ่งพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงนั้นน่าจะเกิดขึ้น แต่ไม่ใช่ประจักษ์พยาน จึงมีผลต่อการชั่งน้ำหนักพยานเพื่อการลงโทษผู้กระทำผิด เพราะการที่ศาลจะรับฟังพยานแวดล้อมเพื่อใช้ในการลงโทษนั้น พยานแวดล้อมดังกล่าวจะต้องมีน้ำหนักและสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง การรวบรวมพยานหลักฐานอย่างมีคุณภาพดังกล่าว จำเป็นต้องใช้วิธีและมาตรการพิเศษในสืบสวนสอบสวนและมาตรการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากกฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดอาญาทางเศรษฐกิจและการเงินมีหลายฉบับ แต่ละฉบับมีมาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานที่ต่างกัน ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายขาดความเป็นเอกภาพ และขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น การจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายสารบัญญัติมีประสิทธิภาพเพียงพอ จำเป็นต้องจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินขึ้นมาบังคับใช้เป็น การเฉพาะ

1.2 ความสำคัญของปัญหา

จากปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้างต้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาในปัจจุบันคือ คดีส่วนใหญ่รัฐไม่สามารถดำเนินคดีอาญากับตัวการ สำคัญหรือผู้บงการขององค์กรได้ เนื่องมาจากการขาดพยานหลักฐานที่ครบถ้วนสมบูรณ์และเพียงพอในการนำเข้าสู่ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ขาดการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธีและมาตรการพิเศษในสืบสวนสอบสวนและมาตรการด้านพยานหลักฐานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากกฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดอาญาทางเศรษฐกิจและการเงินมีหลายฉบับตามลักษณะและรูปแบบของการกระทำความผิด อาทิ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น การดำเนินคดีและการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐต้องเป็นไปตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งปัจจุบัน ไม่มีกฎหมายวิธีสบัญญัติที่ใช้เฉพาะกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน จึงต้อง

ใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งบังคับใช้กับคดีอาญาทั่วไป ไม่สามารถบังคับใช้กับลักษณะของคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต่างเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับความผิดหลายประเภทคดี ไม่ได้มุ่งใช้บังคับกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินเป็นการเฉพาะ อีกทั้งยังมีมาตรการที่จำเป็นต่อการป้องกันและปราบปรามความผิดอีกหลายประการ อาทิ เทคนิคพิเศษในการสืบสวนสอบสวน มาตรการด้านพยานหลักฐาน มาตรการด้านทรัพย์สิน มาตรการด้านโทษกับผู้กระทำความผิด รวมทั้งโทษสำหรับนิติบุคคล ที่ควรถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับเดียวอย่างเป็นเอกภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงนำมาสู่การศึกษาเพื่อปรับกฎหมายใหม่ โดยการจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินเป็นกฎหมายต้นแบบ (Model Law) ด้านวิธีสบัญญัติ เพื่อกำหนดโครงสร้างและมาตรการทั้งในชั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดีและหลังการพิจารณาคดี การจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบจะส่งผลดีต่อบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาคดีต้นแบบจะทำให้กฎหมายวิธีสบัญญัติมีความเป็นเอกภาพ สามารถแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดประเภทความผิดที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและมีเนื้อหาและมาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวนที่แตกต่างกัน รวมทั้งสามารถสร้างความชัดเจนของการใช้มาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวน ด้านพยานหลักฐาน ด้านการพิจารณาคดี และการกำหนดโทษที่ได้บัญญัติให้เหมาะสมกับประเภทคดีและลักษณะของความผิด

กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้เป็นกฎหมายกลางด้านวิธีสบัญญัติ และทำให้เกิดความชอบธรรมในการใช้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน เป็นการสร้างกรอบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาล การกำหนดกฎหมายวิธีพิจารณาคดีเป็นการเฉพาะตามงานวิจัยนี้ ถือเป็นการสร้างกลไกในรูปแบบของกฎหมายที่รองรับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปได้ด้วยความชอบธรรม มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การมีกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดและลงโทษได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

โดยรวม และทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายและมาตรการที่สอดคล้องกับหลักสากลเพื่อรองรับความร่วมมือระหว่างประเทศและในกลุ่มประเทศอาเซียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาทบทวนหลัก แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ระบบการพิจารณาคดีและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาข้อจำกัดของการบังคับใช้กฎหมายวิธีสบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินในปัจจุบัน
- 3) ศึกษาและวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการพิเศษกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศในการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นก่อนพิจารณาคดี ระหว่างพิจารณาคดีและหลังพิจารณาคดี เพื่อนำไปสู่การพัฒนากฎหมายด้านวิธีสบัญญัติเพื่อกำหนด โครงสร้างและเนื้อหาของกฎหมายให้ครอบคลุมถึงมาตรการที่มีประสิทธิภาพและจำเป็นต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
- 4) เพื่อจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติเฉพาะเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทย

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) สถานการณ์และผลกระทบของการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
- 2) สภาพและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเด็นด้านกฎหมายวิธีสบัญญัติ
- 3) ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินและกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับในปัจจุบัน

- 4) กระบวนการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินตามกฎหมายต่างประเทศที่ควรนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อพัฒนากฎหมายด้านวิธีสบัญญัติเพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ
- 5) การกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

กฎหมายไทย

ในการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่นำมาใช้บังคับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ที่กำหนดมาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ที่มุ่งปราบปรามการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการและจัดการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในความผิดมูลฐานที่กฎหมายกำหนดและกำหนดมาตรการอาญาในความผิดฐานฟอกเงิน รวมถึงศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาคดีเฉพาะในคดีประเภทอื่น ได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2559

กฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญและจำเป็นต่อการอนุวัติการกฎหมายภายในของไทย ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค .ศ . 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000) และ ได้ศึกษาแนวทางที่เป็นหลักสากลตามอนุสัญญาของสภายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงินของประชาคมยุโรป (Convention on the protection of the European Communities' financial interests) อนุสัญญาของสภายุโรปว่าด้วยการฟอกเงิน การตรวจค้น การยึด และการริบสิ่ง ที่ได้จากาการกระทำความผิด (Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime) และอนุสัญญาของสภายุโรปว่าด้วยการทำการค้าด้วยวิธีวิธิการอาศัย ความเป็นคนที่รู้ข้อมูลวงใน (Convention on Insider Trading) รวมทั้งศึกษาสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (Treaty on Mutual Legal Assistance

in Criminal Matters) เพื่อให้การบัญญัติกฎหมายต้นแบบสอดคล้องกับแนวทางความร่วมมือของประชาคมอาเซียน

กฎหมายต่างประเทศ

ศึกษากฎหมายต่างประเทศในส่วนที่กำหนดมาตรการพิเศษและมาตรการด้านโทษที่ใช้บังคับกับความผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา

- United States Code Racketeer
- Influenced and Corrupt Organizations Act 1970
- The Federal Communications Act 1934
- The Federal Wiretap Act 1986
- The Communication Assistance for Law Enforcement Act 1994
- The Foreign Intelligence Surveillance Act 1978 (FISA)
- Attorney General's Guidelines on Federal Bureau of Investigation Undercover Operations
- The Federal Rules of Criminal Procedure

สหราชอาณาจักร

- The Police and Criminal Evidence Act 1984
- Criminal Justice Act 1988 , The Regulation of Investigation Power Act 2000 (RIPA)
- The Regulation of Investigation Power Act 2000
- The Power of CRIMINAL Courts Act 1973

ประเทศฝรั่งเศส

- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส
- ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

ประเทศเยอรมนี

- รัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนี (Grundgesetz)
- ประมวลกฎหมายอาญา (StGB)
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Strafprozessordnung)
- The Principal Witness Act

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือผู้ได้รับมอบหมาย อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้ได้รับมอบหมาย อธิบดีอัยการสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร หรือผู้ได้รับมอบหมาย เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือผู้ได้รับมอบหมาย ประธานแผนกคดีพาณิชย์และคดีเศรษฐกิจในศาลฎีกาหรือผู้ได้รับมอบหมาย จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จำนวน 2 คน

ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีออกแบบร่วมกัน (Co-design) ได้แก่ บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มและมีประชากรดังนี้

1) กลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ อธิบดีอัยการสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากรหรือผู้แทน ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือผู้แทน อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้แทน ผู้อำนวยการกองกฎหมายสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือผู้แทน อธิบดีศาลอาญาหรือผู้แทน อธิบดีกรมราชทัณฑ์หรือผู้แทน อธิบดีกรมบังคับคดีหรือผู้แทน เลขาธิการสภาพนายความ

2) กลุ่มหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมายและคดี ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงการคลังหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลังหรือผู้แทน เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์หรือผู้แทน

3) กลุ่มภาคเอกชนและภาคเอกชน ได้แก่ เลขาธิการสมาคมธนาคารไทยหรือผู้แทน กรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือผู้แทน เลขาธิการสภาพนายความหรือผู้แทน เลขาธิการสมาคมขายตรงไทยหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้แทน นักวิชาการ

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร

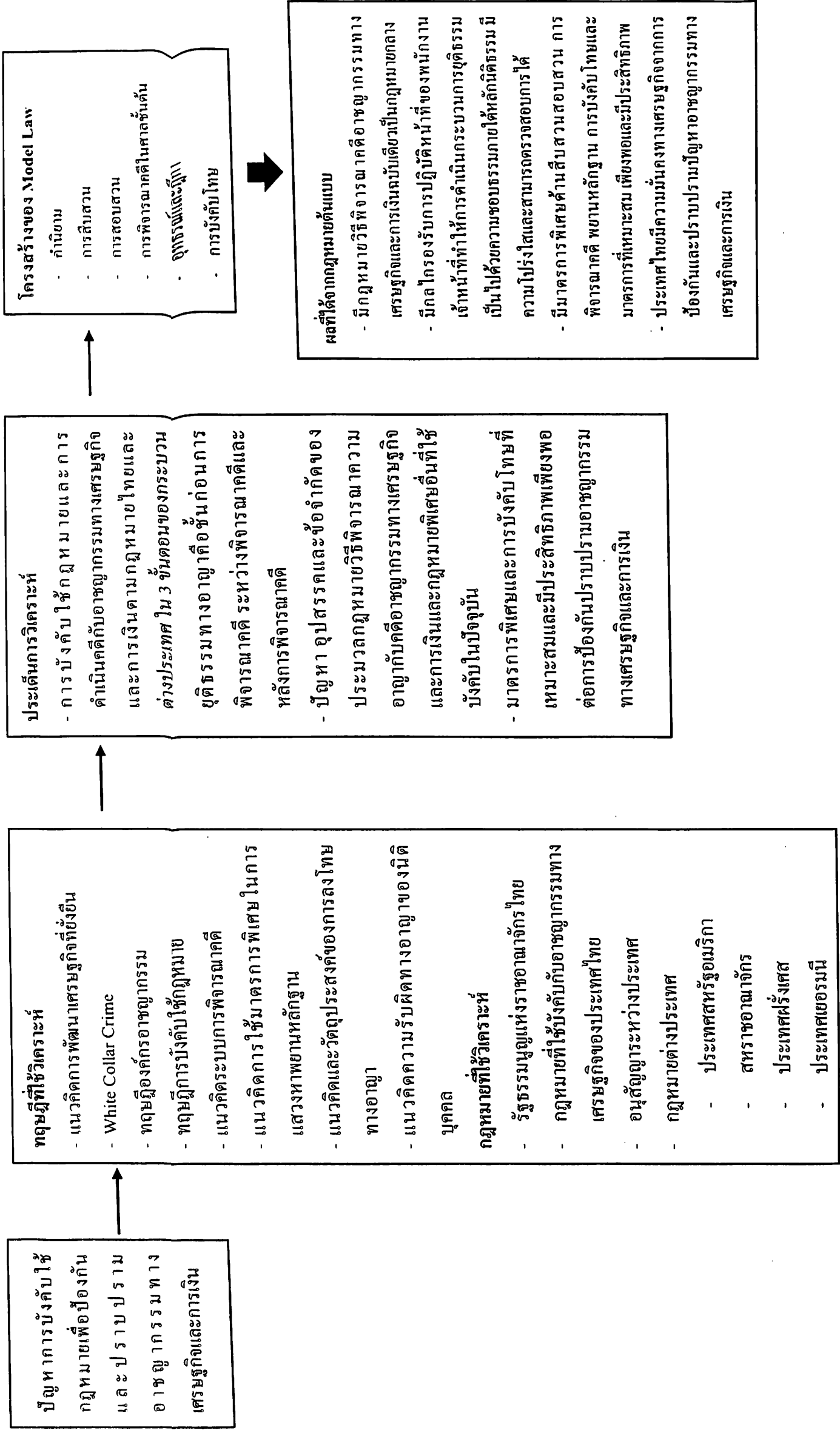
4. กรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย

4.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์การบังคับใช้กฎหมายในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินในขั้นก่อนการพิจารณา ระหว่างพิจารณา และหลังการพิจารณา ปัญหา อุปสรรคและ

ข้อจำกัดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น มาตรการตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดี อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินเป็นกฎหมายต้นแบบ (Model Law) ด้านวิธีสบัญญัติเฉพาะ มีโครงสร้างที่ครอบคลุมไปถึงเรื่อง คำนิยาม การสืบสวน การสอบสวน วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น อุทธรณ์และฎีกาและการบังคับโทษ โดยผลที่ได้รับจากการจัดทำกฎหมายต้นแบบคือ มีกฎหมาย วิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินที่เป็นเอกภาพสำหรับให้หน่วยงานบังคับใช้ กฎหมายได้ยึดถือเป็นกฎหมายหลักและมีมาตรการพิเศษในการสืบสวนสอบสวน มาตรการด้าน พยานหลักฐาน การพิจารณาคดี การดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด การกำหนดโทษ และมาตรการลงโทษนิติบุคคลที่เหมาะสม เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศไทยมี ความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและ การเงิน ปรากฏตามภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4.2 สมมติฐานการวิจัย

การบังคับใช้กฎหมายกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินในปัจจุบันยังขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศอย่างมหาศาลและทวีความรุนแรง สาเหตุมาจากความผิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินมีรูปแบบและวิธีการกระทำความผิดที่หลากหลายและซับซ้อน และไม่มีกฎหมายวิธีสบัญญัติเฉพาะ จึงต้องใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มุ่งบังคับใช้กับคดีอาญาทั่วไป นอกจากนั้นยังมีกฎหมายสารบัญญัติที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ แต่ละฉบับกำหนดลักษณะความผิด การใช้มาตรการสืบสวนสอบสวน การแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานและการบังคับโทษที่แตกต่างกัน ทำให้ขาดความชัดเจนด้านกฎหมายวิธีพิจารณาคดีในการแก้ปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติเฉพาะ มีโครงสร้างการบังคับใช้กฎหมายในชั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดีและหลังการพิจารณาคดี จะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสากล

5. คำถามการวิจัย

- 1) ปัญหาการกระทำความผิดและการบังคับใช้กฎหมายในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทย
- 2) ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทย
- 3) กระบวนการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินตามกฎหมายต่างประเทศที่ควรนำมาปรับใช้กับการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทย
- 4) โครงสร้างและสาระสำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

อาชญากรรม (Crime) หมายถึง การกระทำหรืองดเว้นการกระทำซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และเป็นการกระทำความผิดต่อรัฐ (Black's Law Dictionary)

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic crime) หมายถึง การกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ ที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ การเรียกว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประกอบอาชญากรรมประเภทนี้และครอบคลุมถึงการกระทำความผิดทางเศรษฐกิจทั้งหมด

กฎหมายสารบัญญัติ (Substantive Law) หมายถึง กฎหมายที่มีลักษณะเป็นส่วนเนื้อหาของกฎหมาย วางระเบียบบังคับแก่การประพฤติปฏิบัติของบุคคลให้กระทำหรือห้ามมิให้กระทำการใด ตลอดจนกำหนด สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลไว้ อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายรัชฎากร เป็นต้น

กฎหมายวิธีสบัญญัติ (Procedural Law) หมายถึง กฎหมายที่บัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน การดำเนินคดี วิธีพิจารณาคดี ตลอดจนการบังคับคดีในกรณีที่มีการกระทำละเมิดต่อกฎหมายสารบัญญัติ การที่จะบังคับให้การเป็นไปตามกฎหมายสารบัญญัติจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ อาทิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

กฎหมายต้นแบบ (Model Law) หมายถึง กฎหมายที่กำหนดกรอบวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินเพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10))

การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11))

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิตของวิทยานิพนธ์คือ ต้นแบบของกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน ซึ่งเป็นกฎหมายต้นแบบ (Model Law) ที่สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการออกกฎหมายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปประยุกต์ หรือพัฒนาเพื่อเสนอต่อรัฐบาลในการจัดทำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน โดยคาดหวังว่าประโยชน์ที่จะได้จากกฎหมายฉบับนี้คือ

- 1) ด้านอาชญากรรมคือ การมีกฎหมายวิธีสบัญญัติเฉพาะจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดและลงโทษได้อย่างเหมาะสม
- 2) ด้านเศรษฐกิจคือ ประเทศไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน
- 3) ด้านสังคมคือ ปัญหาอาชญากรรมลดลง ทำให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมและประชาชน
- 4) ด้านความมั่นคงคือ ลดปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงิน ทำให้ประเทศไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมประเภทนี้ ส่งผลประเทศไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และเกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม
- 5) ด้านระหว่างประเทศคือ ประเทศไทยมีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเพื่อรองรับความร่วมมือระหว่างประเทศและในกลุ่มประเทศอาเซียน
- 6) ด้านวิชาการคือ เป็นองค์ความรู้ใหม่ในกระบวนการจัดทำกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย